

AG 32 – Arbetshygien och arbetsplatsutformning

Utsänt till: Medlemmarna i AG 32
samt för kännedom: B Pekkari

PROTOKOLL

Nr 67

fört vid sammanträde med AG 32 den **13 oktober 2005** hos Arbetsmiljöverket i Stockholm.

Närvarande:

Bengt Sjögren, Institutet för miljömedicin, KI (ordf)

Mathias Lundin, Svetskommissionen (sekr)

Kjell-Arne Persson, AGA

Leif Johansson, Lenia

Claes Trägårdh, Arbetsmiljöverket

Sven-Erik Törnquist, Teknikföretagen

Börje Wemmert, Nederman & Co (på telefon)

Agneta Östberg, Sandvik Materials Technology

Leif Aringer, Arbetsmiljöverket (delvis)

Janez Marinko, Arbetsmiljöverket (delvis)

1. Godkännande av dagordning

Ordförande hälsade alla välkomna.

Leif Johansson, svetsansvarig för Lenia, Västra Götaland, deltog för första gången och ersätter Bertil Jungersten i gruppen.

Dagordningen godkändes.

2. Föregående mötes protokoll (nr 66)

Punkt 4, 6e stycket: skall vara "Björn berättade att CEEMET ..."

Punkt 5, 6e stycket: skall vara "... spraybåge ..."

Punkt 6, 1a stycket, parentes: skall vara "... (Härdplaster) ..."

Punkt 7, 3e stycket: skall vara "... undersökningar på ett universitet ..."

Punkt 7, 6e stycket: skall vara "SCOEL har föreslagit ett lågt gränsvärde ..."

Punkt 8a, 7e stycket, näst sista meningen: skall vara "EU ger ut indikativa gränsvärden"

Punkt 8a, sista stycket: skall vara "Det svenska korttidsvärdet (15 minuter, beror på ämne) är inte ett formellt gränsvärde utan en rekommendation". Takgränsvärdet är däremot formellt.

Punkt 8h, första stycket: skall vara "... fibrinogenhalt ...".

Protokollet godkändes därmed och lades till handlingarna.

3. Uppföljning anv obligatorisk arbetsmiljöutbildning för svetsare i Danmark

Bengt drog bakgrund. I Danmark har man en obligatorisk utbildning i hälsa och säkerhet för svetsare. Tidigare krävdes en dags utbildning för svetsare som svetsar rostfritt stål. För ett drygt år sedan utökades detta till en tvådagarskurs som gäller alla svetsare.

Utbildningen i Danmark har bekostats med skattemedel. Fler än 15.000 personer har utbildats. Under kommande 3 år planeras utbildning av ytterligare 50.000 personer.

Ska vi ha detta i Sverige? Bengt har ringt runt för att se vad folk tycker.

Jörn Nielsen, Lund, var positiv. Han menade att hans resultat (studien, se tidigare protokoll, är klar först i mars 2006) skulle kunna utgöra argument för en utbildning.

Bengt hade även talat med Matti Tupirainen, Finland, som menade att yrkesastma i samband med svetsning inte var så väldigt vanligt, men i Finland har man ca 10 fall årligen huvudsakligen orsakad av svetsning i rostfritt stål (ca hälften av fallen). Matti hade skrivit en artikel som **bifogas**.

Under denna punkt medverkade Leif Aringer som är överläkare på Arbetsmiljöverket för att diskutera möjligt utbildningsbehov och medicinska kontroller.

Han menade att man kan börja med att titta på hur vi har det på andra områden, asbest, hårdplast (epoxi), och isocyanater". Antalet exponerade är ca 35.000 för hårdplaster, varav 10.000 för isocyanater och 10.000 för epoxi, samt 6.000 asbest. Enligt föreskriften ställs krav på särskild teoretisk och praktisk utbildning (omfattning ej specificerad) samt medicinska kontroller. AV ställer även krav angående förstahjälpen i olika fall.

I AVs statistik (rapport 2005:1) kan man utläsa att det finns ca 19.000 svetsare (och gasskärare) i Sverige (*ca 18,5 arbetssjukdomsfall per 1000 förvärvsarbetande utgör 349 st respektive ca 9,75 arbetsolycksfall per 1000 förvärvsarbetande utgör 188 st*). Rapporten anger preliminära uppgifter för arbetsskador 2004.

Diskussion om vilka risker exponerade utsätts för: astma, cancer, etc. Många drabbas av astma. Få drabbas av cancer.

Är det en stor sjukdomsrisk? Svetsare utgör en av de tre stora grupperna avseende yrkesastma. Övriga är bagare (mjöldamm) och frisörer. Hur skiljer man mellan vanlig astma och yrkesastma? En uppskattning är att 10 % av dem som får astma i vuxen ålder är yrkesrelaterad. Samtidigt är det färre som har astma som väljer svetsning som yrke.

Diskuterade parallellen med "heta arbeten" (kurs).

Ska en sådan här utbildning vara integrerad med yrkesutbildning?

Hur mycket skulle man vinna? För detta bör man göra en uppföljning av danskarnas erfarenheter.

Möjliga vinster skulle vara minskad sjukfrånvaro, locka fler till ett renare arbete, etc.

Bengt pratar med Börje Bengtsson, AV statistik, samt kontaktar FORCE om vad man sett för effekter. Claes kontaktar också sina kolleger i Danmark för att se vilka effekter man erfarit.

Leif Aringer angående medicinska kontroller, AFS 2005:6 "Medicinska kontroller i arbetet": §3 anger att om det finns risker ska man (arbetsgivaren) erbjuda medicinska kontroller. Se även Kommentaren till §3.

Han menade även att AFS 1992:9 "Smältsvetsning och termisk skärning" skall omarbetas, och att det då kan vara lämpligt att ta upp frågan angående utbildning.

Bengt menade att allt detta (studien i Lund, erfarenheter i Finland och Danmark, AFSer för medicinska kontroller respektive smältsvetsning, etc) hänger ihop och bör beaktas i ett ställningstagande.

Vi återkommer angående utbildningen nästa möte.

4. Direktiven angående Optisk strålning samt EMF, uppföljning

Janez Marinko, AV, medverkade under denna punkt för att informera om läget.

Angående EMF:

Arbetet med föreskriften pågår och beräknas vara klart 2008. Internremiss skall ut under nästa år. Kommer eventuellt att kunna granskas av AG 32 framöver.

Ett antal frågor från AG 43 Motståndssvetsning till AV hade inkommit och togs upp med Janez:

- Är det rätt att mäta om man överskrider insatsvärdet där bålen befinner sig? Nej. Orsaken är att det är ingen skillnad om strömmen som induceras och uppträder i handen eller i bålen. I detta frekvensområde kan man bortse från värmeeffekten. Däremot vid > 1 MHz är det viktigare med uppvärmningseffekten, där bål och huvud är känsligare. Hur implantat (insulinpump, pacemaker etc) påverkas är inte så uppenbart. Kjell Hansson-Mild planerar en studie angående detta.
- Hur kommer detta att övervakas? Oklart.
- Vad händer om man inte bryr sig? Oklart.
- Kommer detta att övervakas endast m a p insatsvärdena? Ja, om insatsvärdet överskrids är det upp till företaget att bevisa att man inte överskrider gränsvärdet.

Man kan inte gå ut i någon mätkampanj om det inte finns någon lämplig mätmetod. Detta är myndighetens uppgift. 2008 plus ett par år till eftersom det inte finns några standarder.

Frågan angående skyddskläder diskuterades. Den är tungt och otympligt, och ej realistiskt.

Angående optisk strålning:

Detta direktiv är fördröjt eftersom det bråkats om huruvida utomhusarbete skulle inkluderas ("solen är exkluderad"). Direktivet kommer troligtvis under 2006.

Den 28 oktober har STF utbildning på Arlanda, där Janez och Kjell Hansson-Mild och Monica Sandström medverkar.

Leif Aringer menade att ett problem är att alla länder söder om Rehn vill ha krav på läkarundersökning i direktiven.

Problemställningarna avseende svetsning bedöms som betydligt mildare för detta direktiv jämfört med direktivet för EMF.

5. Säkerhetsdatablad, rökdatablad (prEN ISO 15011-4) och märkning av tillsatsmaterial

Mathias rapporterade om en gemensam tillsynsrapport från Arbetsmiljöverket, Kemikalieinspektionen och Räddningsverket, där det framgår att det finns stora brister i hur säkerhetsdatablad i allmänhet är utformade med avseende på dess användbarhet på arbetsplatsen. Rapporten finns tillgänglig på http://www.kemi.se/upload/Trycksaker/Pdf/PM/PM3_05.pdf.

Är det aktuellt med en artikel i t ex Svetsen? Den skulle i så fall ta upp det som är intressant för användaren. Rekommendationer finns på Svetskommissionens hemsida. "I stället för rökklasserna finns dessa säkerhetsdatablad". Poängtera angående "faror och skydd". Företaget ska tillhandahålla riskinformation och måste upprätta rutiner, arbetsinstruktioner (AML) etc. Om man är miljöcertifierad måste man ha dokumentationen i ordning.

Under punkt 3, 7 och/eller 8 i säkerhetsdatabladet kan svetsrök hanteras.

Kjell-Arne menar att för skyddsgas nämns inget om svetsrök i skyddsdatabladet. Diskuterades. T.ex. innehåller vissa skyddsgaser CO₂ som vid uppvärmning kan uppdelas till CO. Dessutom kan NOX bildas.

Vi funderar på till nästa gång vad ytterligare som kan vara intressant att beskriva i en artikel.

Inga kommentarer till det nya förslaget till prEN ISO 15011-4 samt behandlingen av kommentarerna som hade bifogats kallelsen.

6. Mätning av Mn och Cr(VI) i svetsverkstäder samt IVL-projekt för "ökad användning av effektiva åtgärder som minskar exponeringen för svetsrök"

Med anledning av sänkta gränsvärden för Mn och Cr(VI) som träder ikraft den 1 januari 2007 har Svetskommissionens styrelse givit AG 32 i uppdrag att utvärdera huruvida svensk svetsande industri klarar detta.

Mathias berättade att han tagit initiativ till en studie som innefattar mätning av Mn och Cr(VI) i svetsrök hos ett antal företag. Detta utförs som ett examensarbete handlett av IVL och finansieras av företagen där mätningarna utförs samt ett antal sponsorer ur Svetskommissionens styrelse.

IVL har dessutom ansökt om ett projekt med rubriken "Effektiva åtgärder som minskar exponeringen för svetsrök". Man har ansökt om 1,25 Mkr hos AFA. Detta är en fortsättning på IVLs arbete angående isocyanater i bilverkstäder där man funnit att integrerade utsug är mycket effektiva.

Mathias bad om synpunkter på hur mätstudien bör utföras. Diskussion om vad som är relevant etc. Det är den verkliga exponeringen som räknas. Cr(VI) har även ett korttidsvärde (15 min).

Användning av skyddsutrustning är en väsentlig parameter. Hur kontrollerar man om punktutsuget fungerar? Välja företag med olika varianter av skydd (utsug etc).

Cr(VI) bildas företrädesvis med slaggande svetsmetoder. Det kan dock vara lämpligt med något mätställe med trådelektrod (MAG).

Skyddsgasens eventuella inverkan diskuterades. Troligtvis ingen inverkan på bildandet av Mn m a p olika skyddsgaser. Däremot kan närvaron av ozon påverka bildandet av Cr(VI). Peter Hewitt i Bradford har gjort undersökningar angående detta.

Diskuterades om Mn bör mätas även för svetsning i rostfritt. Ganska vanligt med tillsatsmaterial som innehåller 6-7 % Mn.

Mathias hade hört att två personer från AV var på Skoghallsverken i Karlstad och mätte i 3 dagar. Claes kollar angående resultaten med Örebrodistriktet.

7. Kort rapport från:

(a) *Arbetsmiljöverket (gränsvärden – Mn, Cr(VI), Ni, NO_x etc)*

Gränsvärdeslistan har just trätt ikraft. Nya värden för Cr(VI) och Mn träder ikraft först den 1 januari 2007. När det gäller NO_x sker ingen sänkning av NO₂ i avgaser. EU har arbetat med nytt indikativt HGV för NO. Man har dock dragit tillbaka den föreslagna sänkningen.

(b) *IWW commission VIII*

I Com VIII under IIWs årsmöte i Prag i juli 2005 presenterades flera rapporter angående mangan och krom i svetsrök, EMF, "ultra fine particles" etc.

David Jordan, Storbritannien, presenterade en bakgrundsbeskrivning och sammanställning angående gränsvärden för Mn och Cr(VI) som **bifogas**.

I en presentation hävdades att fläktmatade andningsskydd ("friskluftsmask", "air stream", ...) hade ringa effekt på exponeringen om det inte användes hela arbetspasset. Om man endast använde det när bågen var tänd "förlorade man 90 % av effekten".

Procedings från Force's "Health and Safety Conference" som hölls i Köpenhamn 9-11 Maj 2005 finns för fri nedladdning på <http://www0.force.dk/hswap/default.asp>.

(c) *Standardisering – AGS 449*

Kjell-Arne var med på CEN/TC 121/SC 9/WG 3s möte i Åbo. Ett nytt förslag till prEN ISO 15011-3 (mätning av ozon) togs fram som kan gå vidare till omröstning.

(d) Svetskommissionen

Inget övrigt

(e) KTH

Inget.

(f) Parterna (Metall, Teknikföretagen ...)

Inget.

(g) Instituterna (ALI, KI, IVF ...)

Ny generaldirektör för Arbetslivsinstitutet är Mikael Sjöberg.

(h) International Agency for Research on Cancer (IARC)

Inget nytt som är relevant för svetsning.

8. Medlemsfrågor

Förslag på nya medlemmar skickas till Mathias. Medlemslistan för AG 32 respektive AGS 449 **bi-fogas**.

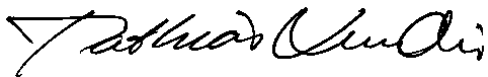
9. Övriga frågor

Inget.

10. Nästa möte

Nästa möte bestämdes till **den 27 september 2006** kl. 10.00 hos Arbetsmiljöverket.

Vid protokollet

Mathias Lundin